

ผลการใช้นวัตกรรม WARNING BOX ช่วยเตือนคลึงมดลูกต่อปริมาณการสูญเสียเลือด
ในมารดาสองชั่วโมงแรกหลังคลอดโรงพยาบาลบันนังสตา จ.ยะลา
THE EFFECTS OF USING AN INOVATION WARNING BOX TO REMIND FOR
UTERINE MASSAGE ON THE AMOUNT OF POSTPARTUM BLOOD LOSS
WITHIN TWO HOURS AFTER DELIVERY

ยูนัยนะะ หะยีปือราเฮง¹ และ ซาเราะ แม¹

Yunaina Hayibueraheng¹ and Saroh mae¹

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้นวัตกรรม “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลึงมดลูกต่อปริมาณการสูญเสียเลือด เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ทำการศึกษาในผู้คลอดที่คลอดปกติในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด ที่มารับบริการคลอดที่หน่วยงานห้องคลอด โรงพยาบาลบันนังสตา อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด ส่วนกลุ่มทดลองได้รับการดูแลตามปกติในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด ร่วมกับการใช้นวัตกรรม “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลึงมดลูก เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเป็น “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลึงมดลูก เครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการคลอด แบบประเมินปริมาณการสูญเสียเลือดในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด แบบบันทึกการคลึงมดลูกในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการสูญเสียเลือด ด้วย สถิติทีอิสระ (Independent t-test)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้นวัตกรรม WARNING BOX มีปริมาณการสูญเสียเลือดในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($P < 0.05$)

คำสำคัญ: คลึงมดลูกหลังคลอด, ตกเลือดหลังคลอด

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ห้องคลอด โรงพยาบาลบันนังสตา
Professional nurse, Outpatient jobs, Bannangsata Hospital, Yala
Corresponding E-mail: lin_puae@hotmail.com

Abstract

The purpose of this quasi-experimental study was to assess the efficacy an innovation warning box as a reminder for uterine massage upon the amount of postpartum blood loss within two hours after delivery. The participants consisted of 60 postpartum women within two hours after normal delivery at Bannangsta hospital, Yala Province. The participants were assigned into either experimental and control groups, 30 participants for each group. The control group received routine postpartum care within two hours after delivery while the experimental group received routine postpartum care within two hours after delivery and using an innovation warning box to remind for uterine massage. The experimental equipment was an innovation warning box to remind for uterine massage. Collected data included the demographics, the delivery data, the amount of postpartum blood loss within two hours after delivery, the amount of postpartum uterine massage within two hours after delivery, A comparison of the differences in the amount of postpartum blood loss between the two groups were analyzed by using independent t-test:

The amount of postpartum blood loss within two hours after delivery in the experimental group was statistically lower than the control group ($p < 0.05$).

Keyword: uterine massage, postpartum hemorrhage

บทนำ

จากสถิติงานห้องคลอดโรงพยาบาล
 บันนังस्ता ข้อมูลตั้งแต่ปี 2559 -2561 พบว่า
 มารดาหลังคลอดมีภาวะมดลูกหดตัวไม่ดี
 จำนวน ร้อยละ 2.67, 2.45 และ 3.64
 ตามลำดับจาก ซึ่งในกลุ่มมารดาหลังคลอดที่มี
 ภาวะมดลูกหดตัวไม่ดี เกิดภาวะตกเลือด
 หลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 25.00, 16.60,
 30.40 ตามลำดับ สาเหตุหลักของการตกเลือด
 หลังคลอดระยะแรกนั้นเกิดจากการหดตัว
 ของมดลูกไม่ดีในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลัง
 คลอด[1] ซึ่งพบถึงร้อยละ 70โดยการนวดคลึง
 มดลูก หลังรกคลอด เป็นการกระตุ้นการหด
 ตัวของมดลูก ทุก ๆ 15 นาที 4 ครั้ง และ 30
 นาที 2 ครั้ง จนครบ 2 ชั่วโมงหลังคลอด เพื่อ
 กระตุ้นการหดตัวของมดลูก จากการสังเกต
 กรอบแนวคิดในการศึกษา

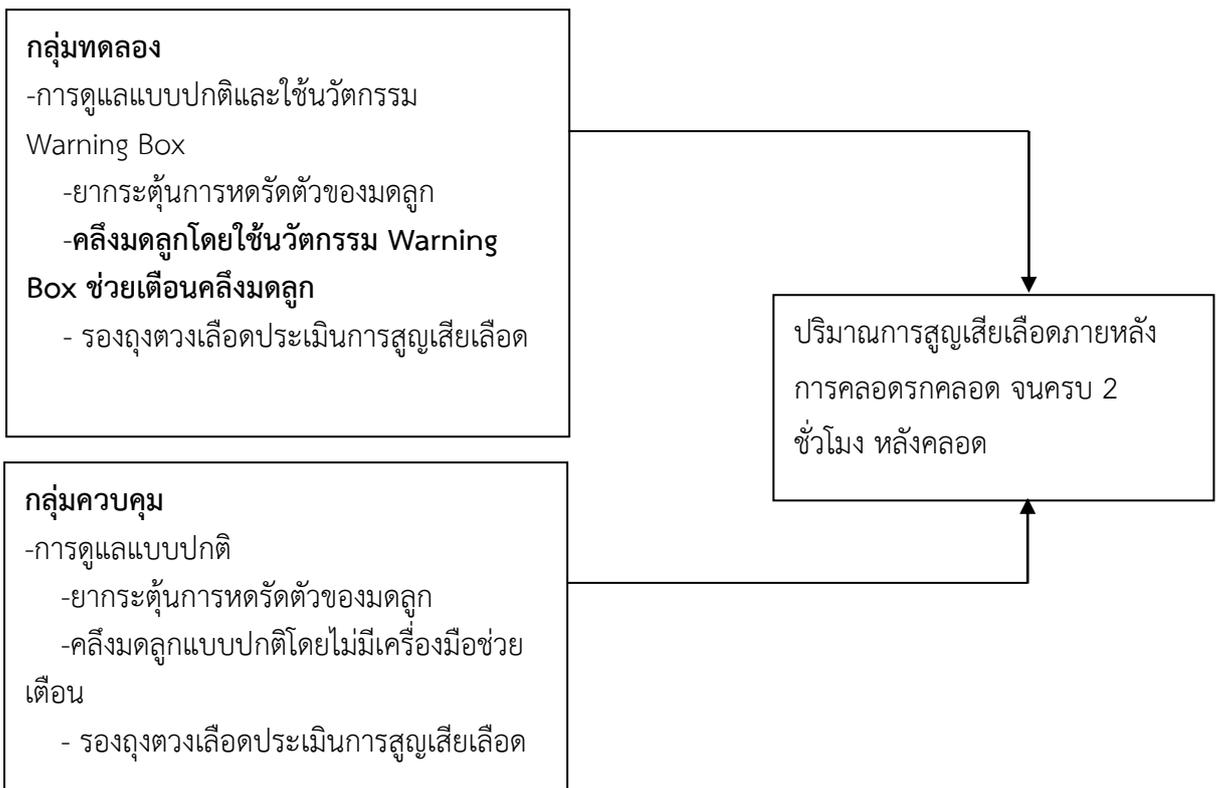
การปฏิบัติงาน ยังพบว่าในสองชั่วโมงแรกหลัง
 คลอดมารดาหลังคลอดมีอาการเหนื่อยล้า
 และอ่อนเพลียจากการสูญเสียพลังงานจาก
 การคลอด ถึงแม้จะมีการแนะนำให้มารดาคลึง
 มดลูกด้วยตนเองหลังคลอดทุก 15 นาที แต่
 พบว่ามารดาหลังคลอดไม่ได้คลึงมดลูกตามที่
 แนะนำ ประกอบกับพยาบาลที่ขึ้นปฏิบัติงาน
 เวรนอกเวลาราชการมี 2 คน ดูแลทั้งห้องรอ
 คลอด คลอด และหลังคลอดจึงไม่สามารถมา
 เตือนและประเมินการหดตัวของมดลูกทุก
 15 นาทีจนครบสองชั่วโมงแรกหลังคลอดได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการใช้นวัตกรรม
 “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลึงมดลูกต่อ
 ปริมาณการสูญเสียเลือด

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

กลุ่มควบคุม
 -การดูแลแบบปกติ
 -ยากระตุ้นการหดตัวของมดลูก
 -คลึงมดลูกแบบปกติโดยไม่มีเครื่องมือช่วย
 เตือน
 - รองถุงวางเลือดประเมินการสูญเสียเลือด

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงทดลอง ใช้รูปแบบ สองกลุ่มวัดหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 60 ราย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม คือมารดาในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอดที่ได้รับการดูแลตามปกติ 30 ราย และกลุ่มทดลอง คือ มารดาในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอดที่ได้รับการดูแลตามปกติร่วมกับการใช้นวัตกรรม “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลังมดลูก จำนวน 30 ราย ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลในกลุ่มควบคุมจนครบ 30 ราย ก่อน แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลในกลุ่มทดลองจนครบ 30 ราย ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี 2 ประเภท ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ นวัตกรรม “WARNING BOX” ช่วยเตือนคลังมดลูก และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการคลอด แบบบันทึกข้อมูลการสูญเสียเลือดของมารดาหลังคลอด การตรวจสอบคุณภาพความตรงตามเนื้อหา (content validity) ในแบบบันทึกข้อมูลการสูญเสียเลือดของมารดาหลังคลอด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คำนวณหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณการสูญเสียเลือดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทีแบบอิสระ

การเปรียบเทียบ	ปริมาณการสูญเสียเลือดในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอด(มิลลิลิตร)		
	Mean	SD	P-value
กลุ่มทดลอง	109.3	15.26	0.00*
กลุ่มควบคุม	211	32.88	0.00*

(Cronbach’s alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.67 ทั้งนี้ ก่อนทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยปริมาณการสูญเสียเลือด ในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทดสอบด้วยสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอดอายุกลุ่มทดลองพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 28-29 ปี 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 30 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 28.93 ± 5.71 ปี ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่า อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 28-29 ปี จำนวน 30 รายคิดเป็นร้อยละ 30 มีอายุเฉลี่ย 28.63 ± 7.20 ปี อาชีพทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้านมากที่สุด จำนวน 12 ราย ร้อยละ 40 และ 19 ราย ร้อยละ 63.3 ตามลำดับ ระดับการศึกษากลุ่มทดลอง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 ส่วน กลุ่มควบคุมอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.3

จากตารางหลังการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยปริมาณการสูญเสียเลือดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เท่ากับ 109.3 มิลลิลิตร (SD= 15.26) และ 211 มิลลิลิตร (SD= 32.88) ตามลำดับ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยปริมาณการสูญเสียเลือดในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-15.367, p<.05$)

อภิปรายและสรุปผล

หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยปริมาณการสูญเสียเลือดในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการคลังมดลูกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน 2 ชั่วโมงเป็นการประยุกต์ใช้หลักการในการหยุดเลือดโดยอาศัยการหดตัวของหลอดเลือดเองและการเกิดลิ้มเลือดเฉพาะที่ ซึ่งการที่จะทำให้เลือดบริเวณที่รกเคยเกาะหยุดได้ดี ต้องอาศัยการหดตัวของกล้ามเนื้อมดลูก เพื่อกดหลอดเลือดใหญ่ๆ และปิดรูเปิดของหลอดเลือด ทำให้เลือดหยุดได้ในที่สุด[2]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะนวัตกรรม WARNING BOXช่วยเตือนคลังมดลูก สามารถนำมาใช้ร่วมกับการพยาบาลตามปกติในมารดาในระยะสองชั่วโมงแรกหลังคลอดได้ โดยนำเข้าสู่การประชุมระดับจังหวัด เพื่อเป็นข้อสั่งการในการแก้ปัญหาภาวะตกเลือดหลังคลอดที่ยังเป็นปัญหาในจังหวัดยะลา และการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการใช้นวัตกรรม “WARNING BOX” ช่วยเตือนให้คลังมดลูก กับการใช้นวัตกรรม

“WARNING BOX” ช่วยเตือนให้คลังมดลูก ร่วมกับการกด มดลูกส่วนล่าง

เอกสารอ้างอิง

1. วันชัย จันทราพิทักษ์, วิสุทธิ์ อนันต์ สกุลวัฒน์, สุกิจ ศรีทิพยวรรณ, สงวน โสจินดารัตน์, กมล ศรีจันทิก และเรณูวัฒน์ เหลืองอรุณ. นวัตกรรมเพื่อรักษาและป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด. วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุง ประชากรักษ์ 2557; 10(1):45-51.
2. Cunningham, F. G., Leveno, K. J., Bloom, S. L., Hault, J. C., Rouse, D. J., & Spong, C. Y. Williams obstetrics. (23rd ed.). New York: McGraw-Hill; 2005.